

ANMELDELSER

Bøger

Bengt Johnsson: Den danske skolemusiks historie indtil 1739 (= Studier fra Sprog- og Oldtidsforskning nr. 284). G.E.C. Gads forlag, København, 1973. 134 pp.

En samlet fremstilling af dansk skolemusiks historie er ikke skrevet, men der har i de senere år blandt musikforskere vist sig en stigende interesse for det hjørne af musiklivet i Danmark, som udgøres af skolemusikken og skolemusikpædagogikken. Festskrift Gunnar Heerup, Egtved 1973, rummede flere arbejder, som kom ind på dette felt, bl.a. Jan Maegaards "At give hensigtsvarende Underviisning i Musikken – Tanker omkring skolelovene af 1814". Bengt Johnssons bog, ligeledes fra 1973, beskriver tiden indtil 1739, og sammen med tidligere undersøgelser og afhandlinger – ikke mindst Karl Clausens "Dansk Folkesang gennem 150 år", Kbh. 1958, – er der lagt så væsentlige brikker på plads, at bogen om dansk skolemusiks skiftende væsen og vilkår nu må kunne skrives.

Det er i denne forbindelse værd at nævne, at forlaget Publimus i Århus i 1976 har publiceret Peder Kaj Pedersens specialeopgave fra Københavns Universitet: "Træk af den musikpædagogiske debat i mellemkrigstiden". Denne specialeopgave behandler skolemusikalske og skolemusikpædagogiske problemer i årene 1928 – 1939.

Bengt Johnssons bog bygger "i væsentlig grad på det kildemateriale i form af breve, aktstykker og regnskabsbøger vedrørende latinskolerne, som opbevares på landsarkiverne i København, Odense, Viborg og Åbenrå" (s. 11). Hertil kommer ældre årbøger og skolelitteratur samt materialer af forskellig art, som beror på Det kgl. Bibliotek i København.

Efter en kortfattet almen skildring af musikkens placering og funktion i middelalderens katolske, europæiske skolevæsen – almen fordi der mangler kilder til skildring af forholdene specielt i Danmark – koncentrerer bogens hoveddel sig om skolemusikforholdene i danske skoler fra reformationstiden til 1739, hvor skole-reformer ændrede skolemusikkens vilkår mærkbart. Det er musikundervisningen i latinskolerne, som jo på den tid var de eneste skoler, hvori der meddeltes en systematisk musikundervisning, som er genstand for afhandling. Musikundervisningen blev i latinskolerne grebet systematisk an, fordi lationskoledrengene regelmæssigt gjorde tjeneste i kirken som sangerdreng og derfor havde behov for oplæring i "ey all eneste aff en wone at

siunge, men aff rett konst, icke heller vnder enfoldige noder all eneste, men oc saa discant" (s. 22). Dette nåedes gennem informering i almen nodelære, hørrelære, teori, sang samt i repertoiregennemgang. Bengt Johnsson dokumenterer disse forhold grundigt og overbevisende med mange citater fra de foran nævnte kilder. En omhyggelig behandling får den ekstra korsang, som ydedes af sangerne gennem sangopvarmning ved dørene eller ved gæstebud, ved kirkelige handlinger udover selve gudstjenesterne og ved den såkaldte løbedegnetjeneste. Pudsigt at læse i dag er de i bogen anførte praktiske regler for denne ekstra korsang, som betød en ikke uvæsentlig indtægtskilde for såvel sangere som for deres skoler.

En række bevarede inventarielister viser dels det imponerende repertoire, man arbejdede med, dels det udstyr skolerne iøvrigt rådede over til musikundervisningen, herunder tavler, nodepapir, instrumenter, lærebøger o.a. Af disse ting kan i nogen grad udledes den metodik, der har været anvendt. Et yderst interessant dokument i så henseende er M. Hans Krafts lille kompendium "Musica Practicæ Rudimenta", Kbh. 1607, som Bengt Johnsson

gengiver med oversættelse. Bogen er skrevet i tidens erotematiske, katekiserende stil, som det vil fremgå af første spørgsmål med svar: "Quid est Musica?", Musica est ars canendi."

Det er en meget informativ bog, som Bengt Johnsson har fremlagt. Den læses med udbytte og fornøjelse. Som skildring af den danske skolemusiks historie i de 200 år, der forløb fra 1500-tallets til 1700-tallets midte er den på mange måder fyldestgørende. Vurderingen af de mange meddelte detaljer havde vundet i oversigtlighed, dersom de to store afsnit: skoleforordninger og inventariefortegnelser i hovedafsnittet Tiden efter reformationstiden og indtil 1739 havde været delt op i mindre afsnit, der hver for sig redegjorde for de problemer, datidens skoleadministratorer, skolemusikere og skolemusikpædagoger mødte i deres arbejde i skolen og i kirken m.v.. Bogen har et fint note- og henvisningsapparat, men en eller anden form for stikordsregister savnes i bogen. Det er en tiltalende lille bog, som alle, der har med skolemusik at gøre, samt alle, der interesserer sig for ældre dansk musikhistorie, har gavn af at læse.

Henning Bro Rasmussen

The Clausholm Music Fragments (Musikhåndskrifterne fra Clausholm). Reconstructed and edited by Henrik Glahn and Søren Sørensen. Wilhelm Hansen Musik-Forlag, København, 1974. 210 pp., eng. og da. tekst, musik p. 79-210.

Als im Jahre 1964 die Orgel in der Kapelle von Schloss Clausholm in Dänemark zur Restaurierung zerlegt wurde, entdeckte der Eigentümer des Schlosses, Zivil-

ingenieur Henrik Berner, dass in die Bälge und Windkästen Notenblätter eige- klebt waren, die grösstenteils in deutscher Orgeltabulatur, in einigen Fällen auch